Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

16.11.2017

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: E 78/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n kauppapolitiikan ajankohtaiset kysymykset

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n kauppapolitiikan ajankohtaisista kysymyksistä ja esittää kirjallisen kirjallisena lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Globalisaatio eli kansainvälistymiskehitys, jossa taloudet, kulttuurit, identiteetit ja ajatukset sekoittuvat maailmassa kansakuntien välillä etenee vääjäämättömästi. Maailman taloudet ovat yhä enemmän riippuvaisempia toisistaan. Suomen ja koko EU:n kannalta on tärkeää, että tätä kokonaisuutta kyettäisiin sääntelemään kansainvälisillä sopimuksilla. Tässä sääntelyssä kauppapolitiikalla on merkittävä rooli.

Monenkeskinen ja vahva kauppajärjestelmä on kaikkien etu. Viime aikojen epävarmuus ja yleistynyt poliittinen populismi ovat vaikeuttaneet järkevän kauppapolitiikan tekoa. Tämän johdosta olisi tärkeää, että meneillään olevissa neuvotteluprosesseissa edistyttäisiin.

Myös Suomen maa- ja metsätalous tarvitsee hyvin toimivaa kansainvälistä kauppaa ja reiluja pelisääntöjä. MTK näkee, että monenvälinen WTO-järjestelmä tulisi saada toimimaan nykyistä tehokkaammin, koska siellä kaupan säännöistä sopiminen on joustavampaa ja helpommin hallinnoitavissa. Bilateraalisopimuksiin on pitkälti jouduttu sen vuoksi, että WTO-prosessi on ns. DOHA:n kierroksen aikana edennyt hitaasti. Maatalouskaupan intressit ovat vaikeammin sovittavissa kahdenvälisissä sopimuksissa eivätkä ne lisää alan yleistä ennustettavuutta.

Kauppapolitiikalla on perinteisesti ollut ja on varmasti jatkossakin suuri vaikutus EU:n maatalouspolitiikan sisältöön ja siten myös Suomessa harjoitettavaan maatalouspolitiikkaan. Konkreettinen esimerkki tästä on EU:n vuoden 2003 maatalouspolitiikkauudistus, jossa maataloustuotannon ja tuen yhteys pääosin irrotettiin toisistaan. EU vastasi asialla WTO:n maatalouden sisäisiä tukia koskeviin vaatimuksiin.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

MTK:n keskeisiä kauppapolitiikkaan liittyviä tavoitteita maatalouden osalta

MTK:n keskeisenä tavoitteena kauppapolitiikassa maatalouden osalta on se, että samat vaatimukset mitä EU:ssa on asetettu sisämarkkinoiden tuotannolle pitää olla lähtökohtana myös tuonnin vapauttamista koskevissa keskusteluissa. Kauppapolitiikalla ei pidä vaarantaa eurooppalaisen tuotannon kilpailukykyä eikä myöskään heikentää eurooppalaisia korkeita standardeja. Elintarviketurvallisuudesta emme voi tinkiä.

EU:ssa laatu ymmärretään monesti maantieteellisenä suojamerkintänä (GI), vaikka laatu on laajasti SPS-kysymys. Mikrobiresistenssi on entistä tärkeämpi tuotteiden laatuasia myös kauppaneuvotteluissa. Suomen näkökulmasta maantieteellisten suojamerkintöjen rooli EU:n kauppapolitiikassa on ylikorostunut.

Tullivapaat ja alennetut tullikiintiöt ovat keskeisiä kysymyksiä markkinavaikutusten kannalta. Kiintiöiden hallintajärjestelmä pitää olla ennakoiva eikä first come first serve -menettely ole mahdollinen.

Britannian EU-eron seurauksena maataloudelle merkittävä kysymys on se, kuinka EU:n voimassa olevat kiintiöt jaetaan muun EU:n ja Britannian välillä. Suomelle on tärkeää, että EU kykenee säilyttämään vientimahdollisuudet ja minimoidaan paineet tuontikiintiöiden kasvattamiseen.

Kahdenvälisissä kauppaneuvotteluissa EU:n ei pidä ylittää tuonnin vapauttamiseen liittyviä kiintiöitä siitä, mihin EU on aiemmin sitoutunut (2008) WTO-kierroksella

EU:n kauppapolitiikalla on luotava uusia markkinoita myös suomalaisille tuotteille. Erityisesti kaupankäynnin tekniset esteet ovat nyt keskeisiä kysymyksiä kauppasopimusten toimeenpanossa. Kauppapolittikassa on pidettävä esillä teemoja, jotka voivat lisätä suomalaisten toimijoiden mahdollisuuksia vientimarkkinoilla. Näitä ovat esimerkiksi eläinten hyvinvointi ja antimikrobiresistenssi.

Pariisin ilmastosopimus sekä YK:n Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet on sisällytettävä kansainvälisen kauppapolitiikan asialistalle.

Bilateraalineuvottelut:

EU on tehnyt useita kahdenvälisiä kauppasopimuksia sellaisten maiden kanssa, jossa myös maatalouskaupasta on saatu kohtuullisen tasapainosia ratkaisuja, mikä merkitsee uusien vientimarkkinoiden avautumista. Tämä koskee Etelä-Koreaa, Japania ja Kanadan ja EU:n CETA-sopimusta. CETA-sopimuksen loppuun vieminen on meneillään. EU-Japani-sopimuksessa on meneillään tuotekohtaista loppusäätöä, mikä tulisi saada valmiiksi mahdollisimman pian, jotta sopimukset saadaan voimaan.

EU-Mercosur- vapaakauppaneuvottelut:

Mercosur-neuvottelut ovat juuri nyt kiihkeässä vaiheessa. Maatalous on näissä neuvotteluissa vaikea alue, koska Etelä-Amerikan suuret maatalousviejät (Argentiina, Brasilia, Uruguay) keskittyvät EU:lle ja Suomelle merkittävien tuotteiden viennin helpottamiseen Eurooppaan. Tällaisia tuotteita ovat naudanliha, sokeri ja etanoli. EU:n on

pidettävä kiinni EU:n korkeista laatu- ja terveysstandardeista. Toiseksi EU:n tarjoamaa naudanlihan tullitariffikiintiötä 70 000 tn ei tule neuvotteluissa kasvattaa. Komission mukaan mm. Brasilian nautasektorilla on suuria vaikeuksia tuotteiden jäljitettävyyden hoidossa. EU tuo jo nyt nautaa Etelä-Amerikasta suuria määriä, joten tuonnin lisääminen on oltava hallittavissa varsinkin, kun Britannian brexit-neuvottelujen seuraukset voivat haitata EU:n maatalousmarkkinoita.

Tuontihaaste tulee esille myös uusissa vapaakauppaneuvotteluissa Uuden Seelannin ja Australian kanssa, jotka ovat myös erittäin suuria maatalousviejiä.

WTO:n ministerikokous Buenos Airesissa joulukuussa 2017:

MTK pitää tärkeänä, että monenvälinen WTO-järjestelmä kehittyy ja saa entistä vahvemman roolin maailmankaupan säätelijänä. Sitä tarvitsee koko maapallon talouden globalisoituminen. Ministerikokouksen valmistelut ovat olleet haastavia. Maatalous on mukana aina yhtenä keskeisenä alueena. Tällä hetkellä näyttää siltä, että kaksi asiaa voisivat edetä tulevassa Buenos Airesin kokouksessa. Maatalouden sisäisen tuen ottaminen mukaan on mahdollista kuten myös ruokaturvasta päättäminen eli siitä, että köyhemmät valtiot voisivat ostaa ruokaa varastoon. Nämä varastoon ostot eivät saisi tulla normaaleille maailmanmarkkinoille vaan ne olisi käytettävä kansallisen ruokaturvan hoitoon. Maatalouden sisäisen tuen ottaminen mukaan on mahdollista, mutta MTK katsoo, että sen on tapahduttava EU:n maatalouspolitiikan CAP:n antamissa rajoissa.

MTK toivoo vahvasti, että WTO:n ministerikokous saa aikaan edistystä ja uutta yhteisymmärrystä siten, että monenvälinen kauppa voi kehittyä ja lisätä hyvinvointia ja rauhanomaisia toimintaedellytyksiä koko maapallolla.

Venäjä

Venäjän kaupalla on aina ollut erityinen asema Suomelle myös maatalouden näkökulmasta. Ukrainan kriisin seurauksena asetetut EU:n pakotteet ja Venäjän vastapakotteet lopettivat äkillisesti elintarvikeviennin Venäjälle loppukesällä 2014. Tilanne sekoitti koko Euroopan ruokamarkkinat, mutta erityisen voimakkaasti vaikutukset tuntuivat Suomessa. Suomalainen viljelijä joutui geopolitiikan ja siihen kytkeytyvien kauppapoliittisten toimien uhriksi.

MTK pitää tärkeänä, että Venäjää ei unohdeta kauppakumppanina. Venäjä on WTO:n jäsen ja joutuu myös siellä toimimaan jatkossa pelisääntöjen mukaan. Poliittisen kriisin helpottaessa Venäjän lähimarkkinat ovat Suomelle aina suuri mahdollisuus. EU:n ja Suomen on pidettävä yhteyksiä Venäjään ja valmistauduttava myös siihen, että Venäjän vienti voi lisääntyä vastapakotteiden purkautumisen jälkeen. Venäjä on luonteva ja hyvä markkina Suomen elintarvikeviennille. Venäjä on myös monelle muulle EU-maalle iso markkina, minkä pitäisi vahvistaa EU:n edunvalvontaa Venäjän suuntaan.

Tällä hetkellä on ilmiselvää, että Euroopasta menee laittomasti elintarvikkeita Venäjälle kolmansien maiden kautta. Tähän ongelmaan tulisi EU-viranomaisten kiinnittää vakavaa huomiota asiantilan korjaamiseksi.

Suomen ruokaviennin edistäminen

Ruokavientimme kasvattaminen on suomalaisen viljelijän ja koko Suomen maatalouden tulevaisuuden menestyksen kannalta ratkaisevan tärkeää. EU:n aktiivisen kauppapolitiikan myötä yhä avoimemmilla kansainvälisillä markkinoilla ruoan tuonti ja tuontipaine Suomeen kasvaa koko ajan. Kyetäksemme säilyttämään pidemmällä aikavälillä tuotantomme ja jalostuksen Suomessa, on myös alan viennin kasvettava. Toisaalta myös suomalaisen viljelijän ja koko elintarvikealan on voitava hyötyä ruoan kasvavasta globaalista kysynnästä tulevaisuudessa.

Venäjän tuontikiellon aiheuttaman kriisin myönteinen seuraus on ollut se, että Suomessa on havahduttu toimenpiteisiin ruokaviennin edistämiseksi. Asia sisältyy Sipilän hallitusohjelmaan, jonne kirjattiin tavoite parantaa elintarvikkeidemme kauppatasetta 500 miljoonalla eurolla. Käytännön toimenpiteitä asian edistämiseksi ovat mm. Food from Finland -vientiohjelma, Eviran toteuttama vientihanke sekä hallituksen budjettipanostukset elintarvikevientimme edistämiseen.

Myös EU pyrkii monin tavoin edistämään ruokavientiään. Keskeinen asiaan liittyvä työkalu EU:ssa on pari vuotta sitten uudistettu EU:n maataloutuotteiden menekinedistämispolitiikka, jonka tavoitteena on edistää eurooppalaisten tuotteiden menekkiä EU:ssa ja sen ulkopuolella sekä toteuttaa toimia uusien markkinoiden löytämiseksi. Vuonna 2018 järjestelmän määrärahat ovat 188,5 miljoonaa euroa ja budjetti kasvaa edelleen tulevina vuosina. Suomi on toistaiseksi hyödyntänyt EU:n menekinedistämispolitiikan mahdollisuuksia huonosti.

Helsingissä 16.11.2017

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY
Simo Tiainen
Johtaja